

תוכן עניינים

הקדמה.....כט

שער א – מסורת ויצירה

פרק א': מסורת ויצירה בתורה שבעל פה

א. שאלת המסורת והיצירה, ומשמעויותיה

- 1.....הצגת השאלה - מה מקורה של התורה שבעל פה?
- 2.....משמעויות של שאלה זו
- 4.....אמירות בדברי חז"ל על קיומה של מסורת מסיני
- 7.....ראיות מן התורה עצמה לקיומה של מסורת שבעל פה
- 10.....השיטה שכל התורה שבעל פה היא מסורת מסיני
- 11.....שיטת הרמב"ם ועוד - חלק מן התורה שבעל פה אינו מסורת מסיני

ב. ראיות לקיומה של יצירה בתורה שבעל פה

- 14.....עדויות על הלכות שהתחדשו בידי חכמים
- 19.....אמירות כלליות על קיומן של הלכות מחדשות
- 22.....המשמעות הפשוטה של סוגיות הדרשות - הדרשות מחדשות הלכות
- 23.....תופעת המחלוקת
- 29.....עניינים מהותיים הקשורים בשאלת המסורת והיצירה

ג. דברי ראשונים בשאלת המסורת והיצירה

- 32..... דברי ראשונים על קיומה של יצירה בתורה שבעל פה
 37..... ראשונים האומרים שמקור ההלכות הוא במסורת
 42..... סיכום

פרק ב': מאמרי חז"ל בעניין המסורת והיצירה

- 45..... "אילו ניתנה התורה חתוכה, לא היתה לרגל עמידה"
 46..... "כולם ניתנו למשה מסיני"
 50..... "כחיטים להוציא מהן סולת" - התורה שבעל פה גנוזה בתורה שבכתב
 "שכל מה שהיה ועתיד להיות הראהו למשה" - משה רבנו צפה את כל
 52..... התורה שבעל פה
 "כל אחד ואחד קבל את שלו מסיני" - התורה שבעל פה נגנזה
 55..... בנשמתם של חכמים
 "שהורשו מאתו יתברך" - חכמים קיבלו מסיני את הסמכות
 56..... לדרוש את התורה
 58..... "יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי?!"
 62..... "וכמשמרות נטועים בעלי אסופות"
 65..... סיכום

נספח א (לפרק ב): מאמרי חז"ל נוספים בעניין המסורת והיצירה

- 67..... "כל התורה כולה מן השמים חוץ מקל וחומר זה"
 70..... "הן הן הדברים שנאמרו לו למשה בסיני"

נספח ב' (לפרקים א'-ב'): דברי אחרונים בעניין היצירה בתורה שבעל פה

- 73.....

פרק ג': היחס בין חלק המסורת לחלק היצירה

- 87..... האם המסורת מסיני כוללת רק את ההלכות למשה מסיני?
- 90..... העולה מדברי המהרש"ל - הדינים הנלמדים בדרשות אינם מסורת מסיני
- 91..... ראיות לכך שהיקפה של המסורת הוא רחב
- 94..... מחלוקת הרמב"ם וריה"ל - האם רוב הדינים הם יצירה או מסורת?
- 97..... "רוב בכתב" או "רוב על פה"?
- 99..... ראיות כלליות בשאלה האם הרוב הוא מסורת או יצירה
- 99..... היחס המהותי בין הדרכים - היצירה לכתחילה או בדיעבד?
- 100..... מחלוקת ריה"ל והרמב"ם - כיצד נלמדה התורה בדורו של משה רבנו?
- 102..... מקורות לגבי אופן לימוד התורה בדורו של משה רבנו
- 107..... מקורות לגבי היחס העקרוני לדרך היצירה בתורה שבעל פה
- 108..... מחלוקת הראשונים בשאלה אילו מידות אדם דן מעצמו
- 111..... סיכום

נספח ג' (לפרקים א'-ג'): התייחסות לשיטתו של "דורות הראשונים"

- 113.....

פרק ד': ההבחנה בין חלק המסורת לחלק היצירה

- הצגת השאלה - כיצד ניתן להבחין בין דין שהתקבל במסורת ובין דין שנדרש על ידי חכמים?
- 119..... האם ניתן להבחין בין הסוגים על פי סגנון הסוגיה? - דרשות
- 120..... יוצרות ודרשות משחזרות
- 125..... דרך הבחנה א' - לשון "דאורייתא" או "גוף תורה"
- 130..... דרך הבחנה ב' - קיומה של מחלוקת
- 135..... דרך הבחנה ג' - יסודות ההלכה לעומת פרטיה

בסיכום - האם ניתן להבחין בבירור בין דין שמקורו במסורת לבין

- דין שנלמד על ידי חכמים ? 137
- האם חז"ל עצמם הבחינו בין חלק המסורת לחלק היצירה ? 138
- סיכום..... 143

פרק ה': מעמדן של דרשות חכמים - דאורייתא או דרבנן ?

- הצגת השאלה, ודברי הרמב"ם בשורש השני 145
- ראיות בדברי חז"ל לכך שדרשות חכמים הן דאורייתא..... 148
- סוגיית שחרור עבד - חילוק בין המפורש בכתוב ובין דרשת חכמים..... 154
- ראיות בדברי חז"ל לכך שמן הסתם דרשה היא דאורייתא..... 156
- דברי הראשונים בעניין מעמדן של הדרשות 158
- דרכם של הראשונים בפסיקה - מן הסתם דרשה היא דאורייתא 163
- סיכום..... 164

פרק ו': שיטת הרמב"ם בעניין מעמדן של הדרשות

- הדרכים בהבנת דברי הרמב"ם..... 166
- אמירות ברמב"ם על דרשות חכמים שתוקפן דאורייתא..... 174
- יחסו של הרמב"ם לדרשות 177
- התבוננות בדברי הרמב"ם בשורש השני..... 182
- תשובת הרמב"ם המתייחסת אל השורש השני 186
- קידושי כסף..... 189
- יישומו של השורש במשנה תורה 194
- משמעות המונחים "דברי סופרים", "דבריהם" ו"דרבנן" בכתבי הרמב"ם ... 199
- משמעותו של מקור הדין 201
- סיכום..... 202

נספח ד' (לפרק ו'): ראיות נוספות לגבי שיטת הרמב"ם בעניין מעמדן של הדרשות

הדרך להבחין בין דרשות מקובלות למחודשות - ביטויים מילוליים

205	ולא ראיות הלכתיות.....
209	האם אין מחלוקת בדאורייתא ?
210	ההבדלה בין דרשות חכמים ובין התקנות והגזירות.....
212	הבאת הדרשות בפירוש המשנה.....
213	הלכות שהרמב"ם מתלבט האם הן דאורייתא או דרבנן.....
216	מצוות שאינן נמנות במניין המצוות משום השורש השני.....
220	תשובתו של ר' אברהם בן הרמב"ם.....

נספח ה' (לפרק ו'): דרשות שהרמב"ם מגדיר כ"דברי סופרים"

223	פתיחה.....
224	נבלת העוף הטהור.....
226	פסול לעדות של קרובים מצד האם או האישות.....
233	חולין שנשחטו בעזרה.....
234	ירושת הבעל את אשתו.....
234	טומאת כהן לאשתו, ואבלות הבעל על אשתו.....
237	איסור מלאכה בחול המועד.....
238	טבילת כלים.....
239	איסור ייחוד.....
240	"ריח הגט".....
241	שיעור כפירת מודה במקצת.....
242	איסור הנאה מבשר בחלב.....
244	כיבוד אח גדול.....
246	פסול מים שאובים למקווה.....

247	טומאת עצים ולבונה של קודש
248	טומאת שלישי ורביעי
249	פסול תרומה וקדשים במגע טבול יום ומחוסר כיפורים
250	טומאת "מדף" בזב
251	טומאת מפץ במת
253	מסקנה: פסיקות הרמב"ם בסוגיות אלה אינן נובעות מן השורש השני

פרק ז': הלכה למשה מסיני

256	הגדרתה של "הלכה למשה מסיני"
260	"הלכה למשה מסיני" לעומת "פירוש מקובל"
267	ההבחנה באופן הנתינה בין הלכה למשה מסיני ובין פירוש מקובל
275	מעמדה של הלכה למשה מסיני - דאורייתא או דרבנן?
279	"הלכתא" או "גמירי" - האם משמעם הלכה למשה מסיני?
	האם האמירה שדין מסויים הוא הלכה למשה מסיני, מבוססת
286	תמיד על מסורת?
289	כיצד נוצרה מחלוקת לגבי הלכות מסויימות, האם זו הלכה למשה מסיני?
293	האם יש מקומות שבהם הביטוי "הלכה למשה מסיני" אינו כפשוטו?
299	האם ניתנו הלכות למשה מסיני לגבי דינים דרבנן?
304	סיכום

פרק ח': האם גזירה שווה צריכה מסורת מסיני?

307	ההגבלה בגזירה שווה - "אין אדם דן גזירה שווה מעצמו"
308	היקפה של ההגבלה וטעמה
310	ראשונים רבים: גזירה שווה צריכה מסורת מסיני
312	בשיטה הסוברת שגזירה שווה מבוססת על מסורת - המסורת היא חלקית

315	הסיבות למסורת החלקית ומשמעותן
319	כיצד המסורת החלקית פותרת את הבעיה שישנה בדרישת גזירה שווה ?
319	קשיים בדעה שגזירה שווה חייבת להתבסס על מסורת מסיני
	ראשונים שמדבריהם עולה שניתן לדרוש גזירה שווה גם ללא
329	מסורת מסיני
	ר' יעקב עמדין: המימרה "אין אדם דן גזירה שווה מעצמו"
334	שנויה במחלוקת
	קנאת סופרים: חכם יחיד אינו יכול לדון גזירה שווה מעצמו, אבל
337	בית הדין הגדול יכול
341	הצעה להסבר המימרה, על פי הירושלמי
347	יישוב הקשיים על פי הצעתנו
348	מקורות במפרשים התואמים לדרך זו
351	סיכום

פרק ט': מקורם של כללי הדרישה

353	אמירות שהמידות ניתנו בסיני
355	דעות הסוברות שחלק מן המידות לא ניתנו מסיני
359	על פי שיטה זו - כיצד למדו חכמים את המידות המיוחדות ?
362	סמכותם של חכמים בדרישת התורה
363	דברי חז"ל לגבי מקורן של מידות הדרש
367	מקומות בהם נראה שחז"ל למדו כללי דרישה בעצמם
372	סיכום

375	מפתח מקורות
-----	-------------